

Saksframlegg

Saksnr.: 2024/17516

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Fylkesutvalget	09.06.2026	55/26
Partssammensatt utvalg	15.06.2026	20/26
Fylkestinget	18.06.2026	54/26

Vedlegg

- 1 Forslag til revidert Buskerudplan til fylkestinget 180626
- 2 Høringsinnspill fra kommuner og kommuneregioner til Buskerudplanen oppdatert 310526
- 3 Høringsinnspill statlige myndigheter og virksomheter til Buskerudplanen
- 4 Høringsinnspill fra læringsløpsaktører til Buskerudplanen
- 5 Høringsinnspill fra interesseorganisasjoner til Buskerudplanen
- 6 Referat HIDM 080626 Ekstraordinært Buskerudplanen
- 7 Innspill fra eldrerådet, flerkulturelt råd og ungdomsrådet til revidert Buskerudplan juni 2026
- 8 Forslag til oppfølging av fylkesutvalgets vedtak om ny tekst i Buskerudplanen
- 9 Alternativ 1 Anbefaling om plassering av tilleggstekst uten redaksjonell endring
- 10 Alternativ 2 Fylkeskommunedirektørens anbefaling om tilleggstekst til plandokumentet

Buskerudplanen - Med hjerte for Buskerud - vedtak

Fylkeskommunedirektørens innstilling til vedtak:

1.

Fylkestinget vedtar Buskerudplanen – Med hjerte for Buskerud - 2026-2037 i henhold til plan- og bygningsloven § 8-4. Buskerudplanen samler fylket om en felles ambisjon om mer innenforskap, økt verdiskaping og omstilling, og forvalte natur- og kulturverdier i et generasjonsperspektiv.

2.

Buskerud fylkeskommune legger til rette for at Buskerudplanen skal være et langsiktig politisk og administrativt utviklings- gjennomføringsredskap med felles forpliktelser for fylkeskommunen, kommunene og statlige aktører.

3.

Fylkestinget opphever Regional plan for areal og transport i Buskerud i henhold til vedtatt regional planstrategi for Buskerud og i tråd med plan- og bygningsloven § 7-1.

4.

Fylkestinget ber fylkeskommunedirektøren utarbeide en administrativ handlingsplan for gjennomføring av Buskerudplanen, innenfor de politiske ambisjonene, utviklingsmålene og innsatsområdene som fylkestinget vedtar. Handlingsplanen skal være fylkeskommunedirektørens styringsverktøy ut mot Buskerudsamfunnet og inn mot budsjett- og økonomiplanarbeidet og ordinær virksomhetsoppfølging

5.

Buskerud fylkeskommune takker Buskerudsamfunnet for samarbeidet om utarbeidelsen av Buskerudplanen, konstruktive og verdifulle innspill underveis og tilslutning til ambisjonen om å prioritere kortsiktig og langsiktig gjennomføringskraft.

01.06.2026

Jan Sivert Jøsendal

fylkeskommunedirektør

Sammendrag

Forslag til Buskerudplan har vært på offentlig høring fra 6. februar til 24. april 2026 etter vedtak i fylkesutvalget 3. februar 2026 i sak 6/2026. For å sikre god lokalpolitisk forankring har enkelte kommuner fått utsatt frist tilpasset deres politiske møtekalender. Fylkesutvalget behandlet sak om vurdering av høringsinnspill, og et forslag til revidert plandokument, i sitt møte 22. mai i sak 44/2026. Fylkesutvalget vedtok da å ta saken til orientering.

Denne saken gjelder sluttbehandling av Buskerudplanen, og er siste steg i prosessen som startet med premissene for planarbeidet som ble vedtatt av fylkesutvalget i desember 2023

Fylkeskommunedirektøren velger å legge frem en tilnærmet lik sak til sluttbehandling som fylkesutvalget fikk til sitt ekstraordinære møte 22. mai, slik at fylkestinget har et samlet saksgrunnlag ved sluttbehandlingen. Fylkeskommunedirektøren vurderer at sakskomplekset er omfattende, og for å sikre at saken er tilstrekkelig opplyst for fylkestingets vurderinger og beslutning, er saken lengre enn det fylkestinget normalt har til behandling.

Fylkeskommunedirektøren foreslår ikke nye endringer i plandokumentet etter sist fylkesutvalgsmøte, med unntak av en mindre justering i forordet. Teksten er ellers kvalitetssikret med hensyn til rettskriving og klart språk.

Med innspill fra 57 Buskerud-aktører, som alle har et stort engasjement for Buskerudplanen, har fylkeskommunen fått mange gode innspill og synspunkter, samt flere konkrete forslag til justeringer i planen. Høringsinnspillene er omtalt slik i saken at fylkestinget får god innsikt i bredden av innspill, enten det er fra kommunene, andre offentlige virksomheter, organisasjonslivet, frivilligheten og næringsinteressene, være seg støttende eller kritiske innspill. Kommunene Krødsherad og Drammen har nå oversendt endelig høringsuttalelse og innspillene er nå oppdatert i vedleggene i tråd med kommunenes vedtak.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at høringen samlet sett bekrefter hovedretningen i Buskerudplanen, samtidig som innspillene gir grunnlag for å tydeliggjøre prioriteringer, gjennomføring, rolleforståelse og oppfølging. De foreslåtte endringene endrer ikke planens hovedretning, men styrker planen som et politisk utviklingsverktøy og som ramme for forpliktende samarbeid i Buskerudsamfunnet.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at de foreslåtte endringene samlet sett er presiseringer, språklige og strukturelle forbedringer og justeringer som følger opp høringsinnspillene innenfor planens hoveddrammer. Endringene gir ikke nye eller vesentlig økte virkninger for berørte interesser, og utløser etter fylkeskommunedirektørens vurdering ikke behov for ny høring.

Buskerud fylkeskommune skal legge til rette for at Buskerudplanen skal bli et godt politisk og administrativt utviklingsredskap for å styrke regional attraktivitet, og sikre at Buskerud på kort og lang sikt skal være et godt fylke å bo, skape, jobbe, leve og utdanne seg i. Gjennom ny Buskerudplan ønsker fylkeskommunen å være en aktiv deltaker og medspiller for å utvikle samarbeidskulturen i fylket.

Arbeidet med Buskerudplanen er en del av en lengre prosess der fylkeskommunen ønsker en ny plan- og gjennomføringskultur, og bidra til en forsterket innsats for samarbeid og felles forpliktelse rundt prioriterte regionale samfunnsutfordringer.

Medvirkningsorganene fikk orientering om hovedtrekkene fra høringen og om innretningen på planforslaget i sine møter 26.-29.mai. Medvirkningsorganene har mulighet til å gi innspill til sluttbehandlingen av saken og eventuelle innspill legges til saken før fylkestingets møte 18.juni. Fylkeskommunedirektøren vil peke på viktigheten av at medvirkningsorganene involveres i selve gjennomføringen av Buskerudplanen.

Sak om Buskerudplanen drøftes i Hoved informasjons- og drøftingsmøte (HIDM) den 8. juni. Før sluttbehandling i fylkestinget drøftes saken i Partssammensatt utvalg (PSU) den 15. juni. Referat fra HIDM og protokoll fra PSU legges til saken.

Saksopplysninger

Buskerudplanen – en regional plan for Buskerudsamfunnet

Fylkestinget vedtok regional planstrategi – Med hjerte for Buskerud i oktober 2024 i sak 62/2024. De tre politiske utviklingsmålene om Mer innenforskap, Omstilling og verdiskaping og Natur- og kulturverdier i et generasjonsperspektiv er langsiktige mål som kommunene lokalt og regionen som helhet står samlet bak.

Fra oppstarten av nye Buskerud fylkeskommune i 2023, den første Buskerudkonferansen på Geilo i januar 2024, den andre konferansen i Drammen i januar 2025 og nå sist, på Buskerudkonferansen på Norefjell i januar i år, er det bygd et godt grunnlag for at planen skal være et veikart og et verktøy som samler oss om retning, prioritering og gjennomføring.

Møter med kommuneregionene, fylkesordførers og varaordføreres «Buskerud rundt» våren 2024, ordførermøte i september 2024, kommunemøter våren 2025, felles sak i alle Buskeruds kommuner høsten 2025, og nå til sist kommunemøter våren 2026 har vært viktig for å forankre samarbeidet og Buskerudplanen.

En rød tråd har vært å få frem regionens perspektiver og utfordringer og samles om retning, prioritering og gjennomføring. Buskerudkonferansen 2026 «Sammen om tiltak som virker og oppfølging som varer» understreket betydningen av samarbeid for å lykkes med å løse komplekse samfunnsutfordringer. Konferansens deltakere fikk innsikt om tiltak som virker og de ga verdifulle innspill til tiltaksutforming og til hvordan Buskerud som region gjennom en felles stemme kan få større gjennomslag nasjonalt.

Høringen av forslag til Buskerudplanen er det siste involveringssteget frem mot et oppdatert og Buskerud-relevant regionalt planverk.

Strategiske veivalg – samhandling mellom politikk og administrasjon

Buskerudplanen skal fungere både som styrings- og arbeidsverktøy som gir retning, prioriteringer og oppfølging i fylket. Planen kombinerer langsiktige utviklingsmål i et 12 årsperspektiv med mulighet for nye prioriteringer hvert fjerde år. Slik ivaretas både kontinuitet, politisk handlingsrom og langsiktig samarbeid med kommunene.

Gjennom saker, orienteringer og verksteder i fylkesutvalget er Buskerudplanen utviklet i *et tett* samspill mellom politikk og administrasjon. Viktige premiss for planutviklingen ble vedtatt av fylkesutvalget i sak 15/2025 den 4. mars 2025. Premissene om et slankere planverk, prioritere regionalt viktige satsninger og tiltak, samt å sikre gjennomgående politisk eierskap fra politisk utviklingsmål til strategisk satsning og konkret handling, har vært vesentlig for prosess og planresultat.

Fylkesutvalgets perspektiver, råd og politiske signal har vært sentrale føringer for fylkeskommunedirektøren underveis i planarbeidet. I fylkesutvalgets verksted 4. mars 2025 ble fylkesutvalget invitert til å gi fylkeskommunedirektøren innspill på retning, prioriteringer og sentrale veivalg i planen. Fylkeskommunedirektøren har fulgt opp disse i planutviklingen gjennom vedtatt planprogram og forslag til plan som ble vedtatt lagt ut på høring av fylkesutvalget 3. februar i år i sak 6/2026.

Fylkesutvalget var opptatt av å invitere hele Buskerudsamfunnet til å være med på å forme Buskerudplanen med tiltak som virker og oppfølging som varer, og er særlig opptatt av å gi kommunene mulighet til grundig politisk behandling. Høringsfristen var 24. april. Kommuner, som følge av politisk møteplan, ikke hadde anledning til å sluttbehandle høringsuttalelsen innen fristen, fikk utsatt frist til å oversende et foreløpig innspill innen høringsfristen, med påfølgende ettersending av endelig politisk vedtak.

Innspill fra medvirkningsorganene

Medvirkningsorganene har vært involvert underveis i utviklingen av Buskerudplanen. Etter møterunden i august 2025 spilte de inn konkrete forslag til tiltakene i Buskerudplanen. Innspillene bidrar til å løfte frem erfaringer og behov for de gruppene de representerer. De er relevante for innsats og tiltak innenfor alle de tre politiske utviklingsmålene. Disse innspillene vil bli tatt med som viktig innsikt i gjennomføringen av Buskerudplanen.

Høringsinnspill

Høringen av Buskerudplanen engasjerer Buskerudsamfunnet bredt. Fylkeskommunen har mottatt innspill fra 17 av Buskeruds kommuner, de fire kommuneregionene, 8 statlige virksomheter, 7 læringsløpaktører og 21 interesseorganisasjoner, foreninger, lag og selskaper. Til sammen har de spilt inn i om lag 860 innspill, synspunkter og forslag til endringer.

I høringsbrevet som ble sendt ut ba fylkeskommunen om høringsinstansenes tilbakemeldinger på foreslåtte tiltak og prioriteringer, om gjennomførbarhet, om konsekvenser for deres virksomhet, om interessepolitiske prioriteringer for å arbeide målrettet med rammebetingelsene til Buskerud og om forslag til areal- og mobilitetsprioriteringene bidrar til å nå de tre politiske utviklingsmålene.

Alle høringsinnspill er oppsummert i egne vedlegg til saken. Alle høringsinnspill er vurdert med fylkeskommunedirektørens faglige tilrådning om de bør følges opp med endringer i planen eller ikke.

Buskerudplanen utarbeides i tråd med plan- og bygningsloven hvor kommuner og andre berørte parter i Buskerudsamfunnet får mulighet til å gi innspill til planens formål, satsningsområder og forslag til prioriterte tiltak. Plan- og bygningslovens bestemmelser legger til grunn at det ikke kreves ny høring med mindre endringene er vesentlige for de som er berørt av planen. Mindre endringer eller presiseringer, og som ikke påvirker hoveddrammene i planen, eller endringer som ikke gir nye eller økte virkninger for berørte interesser, utløser normalt ikke behov for ny høring. Buskerudplanen er ikke rettslig bindende for kommunene eller statlig virksomhet, og binder ikke private.

Nedenfor gis først et overordnet inntrykk fra innspillene samlet sett, inkludert oppsummering innenfor kategorier som gjenspeiler signalene fra høringsinnspillene. Deretter forslag til endringer i planen.

Overordnet inntrykk fra høringsinnspillene

Høringsinnspillene til Buskerudplanen viser samlet sett bred støtte til planens hovedretning og utviklingsmål. Planen oppleves som relevant, kunnskapsbasert og godt egnet til å samle fylket om en felles retning. Samtidig peker innspillene tydelig på behov for klarere

prioriteringer, sterkere gjennomføringskraft og tydeligere rolle- og ansvarsavklaringer dersom planen skal fungere som et reelt styrings- og utviklingsverktøy.

Planens formål og innretning

Høringsinnspillene viser bred støtte til planutkastets hovedretning og politiske utviklingsmål. Innspillene uttrykker gjennomgående at planen oppleves som relevant og flere kommuner peker på at den er i tråd med kommunale satsingsområder og strategier. Ambisjonen om en ny plan- og gjennomføringskultur, med dreining til veiledning og gjennomføring i partnerskap, løftes fram som avgjørende for å lykkes med regional utvikling i et fylke med store variasjoner.

Det er særlig positivt at planen vektlegger mer samarbeid, tidlig dialog og bedre samordning. (Drammen kommune).

Planen gir et godt samlet bilde av utfordrings- og mulighetsrommet i Buskerud, og signaliserer en ønsket ny plan- og gjennomføringskultur. Særlig positivt er vektleggingen av samarbeid på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer, samt ambisjonen om å bruke planen aktivt som rammeverk for prioriteringer og oppfølging. (Kongsbergregionen IPR)

Planen oppleves lettest og konkret. Vi vil fremheve den positive vektleggingen av involvering gjennom samordning, samhandling, veiledning og dialog som en rød tråd gjennom planarbeidet. (Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus)

Samtidig etterlyser flere kommuner, regionråd og andre aktører tydeligere prioriteringer, sterkere forpliktelse og mer konkret omtale av hvordan planen skal gjennomføres i praksis.

Planen peker i riktig retning, men oppleves som for overordnet. (Ringerike kommune)

Buskerudplanen beskriver utfordringsbildet godt, men mangler det som er avgjørende for å lykkes: tydelige prioriteringer, forpliktende oppfølging og konkret gjennomføring. Planen må i større grad peke ut retning og valg – ikke bare beskrive muligheter. (Ringeriksregionen IPR)

Samarbeid, prioriteringer og gjennomføring

Høringsinnspillene forutsetter tydelige prioriteringer og et gjennomføringssystem som oppleves forpliktende og relevant. Lier kommune peker på at behovet for felles prioriteringer og bedre samordning forsterkes av dagens økonomiske situasjon med strammere rammer, økte forventninger til tjenestene og mer komplekse samfunnsutfordringer.

Skal vi lykkes i å levere gode tjenester og gjennomføre nødvendige utviklingsgrep, må det være sammenheng i ansvarsdeling, arbeidsprosesser og prioriteringer på tvers av forvaltningsnivåer. (Lier kommune)

Mange innspill framhever at fylkeskommunens rolle som regional utviklingskoordinator og samlende aktør vil være avgjørende.

Fylkeskommunen gir oss den kompetansen, kapasiteten og autoriteten vi selv mangler, en støtte som er en forutsetning for at vi som en liten kommune kan nå utviklingsmålene våre. (Rollag kommune)

Både kommuner, offentlige myndigheter, læringsløpsaktører og interesseorganisasjoner er motiverte til å bidra aktivt som samarbeidspartnere i gjennomføringen av planens tiltak. Samtidig uttrykkes det behov for tydeligere beskrivelse av oppfølgingssystem, og klarere ansvars- og rolleavklaringer.

Behovet for beskrivelse av oppfølgingssystem og ansvars- og rolleavklaringer omtales av flere kommuner i sammenheng med administrative ressurs- og kapasitetsutfordringer. Dette gjelder for både mindre kommuner som Sigdal, som peker på «*behov for styrket plan- og gjennomføringsstøtte til distriktskommuner*», og større kommuner som Kongsberg:

Tiltakene virker gode og relevante, og vi støtter innretningen, men de bør beskrives tydeligere, særlig med hensyn til ansvar. Det bør komme klart frem at fylkeskommunen har ansvar for å drive tiltakene fremover. Kommunen har ikke ressurser til å drive slike tiltak.
(Kongsberg kommune)

I forbindelse med tiltakenes konkretisering uttrykker noen av kommunene behov for at regionale rammeverk og tiltak må gi rom for lokale tilpasninger, og ikke svekke kommunenes handlingsrom. Drammen og Hol er tydelige på dette:

Buskerudplanens gjennomføringskraft vil være avhengig av at planen balanserer behovet for regional samordning med kommunenes behov for lokalt handlingsrom. For Drammen kommune er det viktig at Buskerudplanen gir retning og støtte, men ikke utvikles til et parallelt styringssystem med for høyt detaljeringsnivå i deltiltakene.
(Drammen kommune)

Kommunene må få tydelige rammer, men også fleksibilitet i gjennomføring. (Hol kommune)

Kommunenes ulike forutsetninger og behov vektlegges som viktige hensyn i forbindelse med oppfølgingen. Det understrekes at ambisjonsnivået må stå i forhold til tilgjengelige ressurser. Et gjennomgående innspill er behov for at oppfølgingen bygger på eksisterende samarbeidsstrukturer, som interkommunale politiske råd (IPR) eller andre regionale samarbeidsarenaer, slik at vi unngår parallelle systemer og unødig administrativ belastning.

Flere av planens tiltak fremstår som administrativt og ressursmessig krevende, med økt rapportering og prosjektorganisering som vil være utfordrende for små kommuner. Interkommunalt samarbeid og regionale fagfellesskap bør utvikles som reelle kapasitetsavlastende strukturer, ikke som nye administrative nivåer. (Nore og Uvdal kommune)

Innspillet om at interkommunale politiske råd kan være sentrale gjennomføringsarenaer, fremheves som et svar på behovet for å ivareta regionale forskjeller i konkretiseringen av tiltakene og avklaringen av ansvarsfordeling mellom aktører. I tillegg anbefales det at fylkeskommunen samarbeider på tvers av fylkesgrenser:

Vi forventer at fylkeskommunen også har et blikk ut over fylkeskommunegrensene. Tiltak for å styrke samarbeid over fylkesgrenser er relevant på flere områder, blant annet innen videregående skoler, arbeid, infrastrukturutvikling og kollektiv. (Ringerike kommune)

Læringsløpsaktørene peker særlig på at planens gjennomføring forutsetter tydelige prioriteringer, forutsigbar finansiering og klare oppfølgingsmekanismer:

Fagskolen kan bidra til rask oppskalering innen dokumenterte mangelområder, herunder helse, tekniske fag, elektro, bygg, digitalisering og grønn omstilling. Dette forutsetter imidlertid forutsigbar finansiering, tydelig prioritering og integrering av høyere yrkesfaglig utdanning i planens oppfølgingsmekanismer. (Fagskolen i Viken)

Utdanningsforbundet Buskerud vurderer Buskerudplanen som et godt utgangspunkt for felles retning og samordnet innsats i fylket. Samtidig vil vi understreke at planens ambisjoner krever tillitsbasert styring, tydelig partssamarbeid og realistisk ressursforankring. Vi vil bidra konstruktivt i det videre arbeidet med å utvikle, gjennomføre og følge opp Buskerudplanen. (Utdanningsforbundet)

Skolederforbundet understreker at gjennomføringen av Buskerudplanen forutsetter nasjonal satsing på skolelederkapasitet, finansieringsordninger som belønner tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid og forenklede rapporterings- og tilsynsregimer. De peker på at fylkeskommunen bør følge opp disse interessepolitiske prioriteringene nasjonalt.

Tiltaksoppfølging må ses på tvers av utviklingsmål og sektorområder

Den interne organiseringen av gjennomføringssystemet setter rammer for den eksterne organiseringen. Dette poengteres av Kongsberg kommune, som oppfordrer fylkeskommunen til å sikre at gjennomføringen av tiltakene koordineres på tvers av sektorområder:

Mange av tiltakene i Buskerudplanen handler om å etablere samarbeid, utvikle kunnskapsdeling og sette i gang prosjekter innen nærliggende temaområder. Flere av disse temaene overlapper, og enkelte prosjekter vil kunne svare på flere problemstillinger samtidig. Det er derfor viktig at fylkeskommunen har god oversikt over egne prosjekter på tvers av fagområder. Fylkeskommunen bør også sikre at det ikke etableres flere prosjekter enn nødvendig, og bidra til at kommunene lett kan finne fram til relevante prosjekter på tvers av egne sektorområder. En tydelig samordning vil redusere dobbeltarbeid og styrke gjennomføringskraften. (Kongsberg kommune)

IDM ved Kongsberg videregående skole vektlegger også intern organisering:

Kongsberg videregående skole ber om at Buskerudplanens ambisjoner sees i sammenheng med reelle rammebetingelser, og anbefaler at det legges vekt på ... tydelig kobling mellom Buskerudplanen og fylkeskommunens budsjett- og handlingsprogrammer, slik at planens mål om innenforskap kan følges opp i praksis.

Nesbyen kommune mener at planens tverrfaglighet burde innarbeides mer:

Vil likevel peke på at de ulike delkapitlene og tiltakene hadde styrket seg enda mer om det tverrfaglige perspektivet hadde vært noe mer innarbeidet (uavhengig av fylkeskommunens organisering). (Nesbyen kommune)

Innspill til tiltak for mer innenforskap

Høringsinnspillene gir gjennomgående sterk støtte til satsingen på mer innenforskap. Å lykkes med innenforskap gjennom utdanning, arbeid og inkluderende lokalsamfunn ses som en grunnleggende forutsetning for å lykkes med de andre utviklingsmålene og regional utvikling.

Ei berekraftig utvikling for Buskerud føreset at barn og unge blir gitt moglegheiter til å meistre, fullføre og delta i samfunns- og arbeidsliv. Dette krev målretta tiltak som følger individet gjennom heile oppvekstløpet og inn i vaksenlivet. (Gol kommune)

Forebygging og tidlig innsats er ikke bare gode faglige og etiske prioriteringer, men også økonomisk nødvendige. Kostnadene ved frafall, varig utenforskap og manglende tilknytning til arbeidslivet er betydelige, både for individet og for samfunnet.

Investeringer i barnehage, skole, tidlig innsats og tverrfaglige tjenester gir dokumenterte samfunnsøkonomiske gevinster og bør derfor fremheves som et av de mest effektive virkemidlene for regional utvikling. (Kommunalsjefene for oppvekst i Hallingdal, politisk vedtatt i alle Hallingdal-kommunene)

Det er et samstemt budskap om at tidlig innsats er det mest effektive virkemiddelet mot utenforskap. I den forbindelse anbefales det at barnehagen løftes tydeligere fram som en grunnleggende del av læringsløpet. Videre uttrykkes stor støtte til satsing på helhetlige og sammenhengende læringsløp og overgangene mellom barnehage-skole-videregående opplæring-arbeidsliv.

Flere innspill, blant annet kommunalsjefene for oppvekst i Hallingdal og distriktskommuner, etterlyser mer praksisnære, fleksible og desentraliserte opplærings- og kompetansetilbud, samt modeller som muliggjør ansatte uten formell kompetanse å kvalifisere seg gjennom arbeid og studium parallelt. Dette behovet knyttes sammen med mangelen på kvalifisert personell, særlig innen barnehage, skole, helse og omsorg.

Kommunene i Hallingdal står, i likhet med resten av fylket, overfor betydelige rekrutteringsutfordringer innen oppvekstsektoren. Planutkastet peker selv på knapphet på arbeidskraft og økende kompetansebehov i regionen. For å realisere ambisjonene om tidlig innsats og økt innenforskap må det sikres tilstrekkelig tilgang på kvalifiserte ansatte. (Kommunalsjefene for oppvekst i Hallingdal, politisk vedtatt i alle Hallingdal-kommunene)

Det etterlyses også fleksible og behovsdrevne opplæringstilbud i forbindelse med unge som ikke klarer å følge ordinære løp. Drammen kommune skriver: «Det bør ikke kun være fokus på voksne i modulbaserte og praksisnære utdanningsløp. [...] Det bør satses på tilbud som kan få unge, som ikke klarer å fullføre utdanning på grunn av for mye teori, gjennom utdanningsløp.»

Flere innspill ser sterke læringsløp, behovet for desentraliserte utdanningsløp og satsing på overgang til arbeidslivet i sammenheng med attraktivitet. Blant annet skriver Hallingdal regionråd at «Eit breitt og relevant utdanningstilbod er avgjerande for at ungdom blir verande i regionen». Ringerike kommune skriver at «Sterke læringsløp og gode overganger mellom utdanning og arbeidsliv bør prioriteres. En slik satsing vil styrke Buskeruds attraktivitet og bidra til et mer robust næringsliv.»

Tiltak for å styrke tilgangen på tilstrekkelig arbeidskraft engasjerer bredt som en av de største utfordringene fremover, og mange innspill ser tiltak for et inkluderende arbeidsliv som nødvendig for omstilling og verdiskaping. Hol kommune understreker behovet for «utvikling av robuste arbeidsmarkeder som reduserer sårbarhet i distriktskommuner.»

For å sikre deltaking og verdiskaping treng distrikta tett samarbeid mellom næringsliv, utdanning og offentlig sektor og lågterskeltiltak som gir unge, innvandrarar og andre grupper betre tilgang til arbeidslivet. (Hallingdal regionråd)

I tiltakene for mer innenforskap og inkludering etterlyses det tydeligere fokus på innvandring og rollen til kultur, frivillighet, idrett og fritidsarenaer.

Særlig i distriktene pekes frivilligheten på som bærebjelke for inkluderende møteplasser og tilhørighet, og flere etterlyser mer forpliktende og langsiktige partnerskap.

Frivilligheten og private aktører er sentrale i arbeidet med trygge og inkluderende lokalsamfunn. (Modum kommune)

Buskerudplanen bør i større grad anerkjenne frivilligsentraler som sentral lokal infrastruktur. (Nore og Uvdal kommune)

Innspill til tiltak for omstilling og verdiskaping

Høringsinnspillene viser bred støtte til omstilling og verdiskaping som politisk utviklingsmål. Det legges størst vekt på tilgang på arbeidskraft og riktig kompetanse som de viktigste barrierene for omstilling og verdiskaping i Buskerud. Det pekes særlig på behovet for kompetansetilbud som er tett koblet til arbeidslivets faktiske behov.

Tilgang på tilstrekkelig arbeidskraft er en av de største utfordringene i åra fremover. ... Å utvikle et mer fleksibelt og behovsdrivet utdanningstilbud vil være viktig tiltak i denne sammenhengen. (Modum kommune)

Det understrekes behovet for distrikts-rettete virkemidler som bygger opp under målsetningen. Samarbeid mellom utdanning, næringsliv og kommuner, samt fleksible og desentraliserte kompetansetilbud, er avgjørende for å sikre riktig kompetanse i distriktene. (Hole kommune)

Planen beskriver et behov for bedre samsvar mellom utdanning og arbeidsliv, og legger opp til samhandling gjennom kompetansearenaer og partnerskap. Samtidig er tiltakene i stor grad overordnet formulert. Planen bør tydeligere konkretisere hvordan utdanning dimensjoneres etter næringslivets behov, hvordan samarbeid mellom utdanning og arbeidsliv forpliktes, og hvordan arbeidskraft mobiliseres raskere inn i arbeid. Dette må samtidig ta utgangspunkt i at Buskerud er et sammensatt fylke med ulike næringsstrukturer, kompetansebehov og arbeidsmarkeder. Tiltakene bør derfor i større grad differensieres og tilpasses regionale forutsetninger, innenfor en felles overordnet retning. (Næringsforeningene i Buskerud)

Distriktskommuner og IPR-er understreker at tiltak må tilpasses ulike regionale arbeidsmarkeder, og at det som fungerer i byene ikke nødvendigvis treffer distriktene:

I distrikta treng ein heilt andre verkemiddel enn i byane for å møte framtidens kompetansebehov. (Hallingdal regionråd)

Innovasjon og omstilling i offentlig sektor prioriteres høyt av kommunene, men flere av innspillene etterlyser mer konkrete og operative tiltak som fører til økt handlingsrom, ikke bare nye prosesser eller verktøy. Rollag kommune etterlyser tiltak som frigjør administrative ressurser til arbeid med samfunnsutvikling og tjenesteproduksjon, og «ønsker et aktivt samspill med fylkeskommunen og andre kommuner for å se på konkrete løsninger på dette feltet». Andre innspill vektlegger en lokal tilnærming til innovasjon, som tilrettelegges av regionale læringsarenaer, samspill og erfaringsdeling:

Me trur fylkeskommunen kan stimulere til kommunale innovasjonsprosjekt, men meiner at dette først og fremst må løysast lokalt og regionalt. (Ål kommune)

Flere innspill etterlyser mer satsing på næringsutvikling og privat verdiskaping, og at det omtales som grunnleggende for offentlig velferd. Det er bred enighet om behov for et mer robust og differensiert næringsliv, med vekt på både små og mellomstore bedrifter og store, etablerte industrimiljøer. Flere, blant annet Lier, Ringerike og Ringeriksregionen IPR, peker på betydningen av kunnskapsintensive arbeidsplasser for å holde på unge og nyutdannede. Tilknyttet dette fremheves også fylkeskommunens rolle som infrastruktureier og tilrettelegger:

... understreke[r] behovet for at både fylkeskommunen og kommunen har en viktig rolle i å tilrettelegge for videreutvikling av de store konsernene og kan bidra til å sikre infrastruktur for industriklyngene. (Kongsberg kommune)

Det etterlyses også fokus på regionale fortrinn i Buskerud:

Den regionale verktøykassen [i tiltaket «Fra oppstart til vekst - flere bedrifter som lykkes»] bør også prioritere innovasjon innen områder der Buskerud har særskilt potensial (f.eks. helse, forsvar, engineering, bioindustri og reiseliv). (Ringerike kommune)

Flere kommuner og kommuneregioner etterlyser at planen anerkjenner landbruk som viktig næringsgrunnlag, beredskapsressurs og del av det grønne skiftet.

Landbruk, skogbruk og utmarksbruk er grunnleggende for bosetting, verdiskaping, matsikkerhet og beredskap. (Nore og Uvdal kommune)

Det foreslås tydeligere omtale av jordvern og matjord som kritisk ressurs, kobling til bioøkonomi, lokal foredling og teknologiutvikling.

En gjennomgående etterlysning i planen er prioritering av klima- og miljøhensyn. Mange etterlyser en tydeligere samlet ambisjon og klarere kobling mellom klimamål, tiltak og øvrige samfunnsområder.

Planen bør i større grad gjenspeile eller styrke klima- og miljøarbeidet som gjøres i kommunene i Buskerud. (Modum kommune)

Tema som naturptap, klimarisiko, arealforvaltning og miljøvennlig mobilitet framstår som spreidde enkeltmoment, og ikkje som ein samla og tydeleg klima- og miljøambisjon. [...] Utfordringar knytt til klima, natur og energi bør følgjast av konkrete tiltak-ikkje berre intensjonar. (Hallingdal regionråd)

Flere høringsinnspill peker på at energi er for lite prioritert i planen, og knytter energi opp mot to bekymringsområder: klima- og miljøhensyn, og krafttilgang som grunnleggende premiss for næringsutvikling og regional utvikling:

Samanhengen mellom arealbruk, transport, energi og utslepp bør klargjerast. (Hallingdal regionråd)

Å «utnytte mulighetene i det grønne skiftet» er et av de foreslåtte regionale samfunnsoppdrag uten konkrete tiltak. Buskerudplanen må både gi retning til og løfte kommunenes allerede pågående innsats på dette området, og ikke minst synliggjøre fylkeskommunens ambisjoner, rolle og konkrete bidrag, som f.eks. som regional pådriver for utslippskutt, energiomstilling, sirkularitet og klimatilpasning. (Hole kommune)

Planen gir i dag for lite plass til energiproduksjon, kraftbalanse og nettkapasitet. Dette er grunnleggende premisser for næringsutvikling, boligbygging, elektrifisering og klimamål. Kommunen vurderer dette som en klar svakhet og mener energisystemet må inngå som et tydeligere premiss for regional utvikling. (Nore og Uvdal)

En hovedprioritering er at energi og effekt er premiss for areal, næring og omstilling. Planen bør koble næringsutvikling, større næringsområder og omlegging av tungtransport tydeligere til kraft-/effekttilgang, samt tiltak for fleksibilitet og energieffektivisering. Fylkeskommunen bør bidra til å synliggjøre energibehov og effektutfordringer i regional planlegging, og legge til rette for dialog mellom kommuner, nettselskaper, statlige myndigheter og næringsliv. (Drammensregionen IPR)

Flere aktører peker også på behovet for å tydeliggjøre fylkeskommunens rolle som regional pådriver for utslippskutt, energiomstilling og klimatilpasning.

Når det gjelder samfunnssikkerhet og beredskap ser flere innspill dette i sammenheng med naturressurser som landbruk og energi, og i sammenheng med kulturens forebyggende rolle. I tillegg etterlyser kommuner og statlige myndigheter omtale av regionale sårbarheter, blant annet naturfare, klimaendringer og infrastruktur.

Innspill til tiltak for natur- og kulturverdier i et generasjonsperspektiv

Høringsinnspillene viser bred støtte til natur- og kulturverdier i et generasjonsperspektiv som politisk utviklingsmål, og til tiltakene. Samtidig etterlyser kommuner, regionråd og andre høringsinstanser et større ambisjonsnivå og mer konkrete mål og tiltak, ikke kun beskrivelse av arbeidsformer og prosesser. Det ønskes mål og tiltak knyttet til naturtap, naturmangfold, klimaomstilling og klimatilpasning.

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus viser til at arealendringer er en av hovedårsakene til at naturtyper og arter forsvinner, og skriver videre: «Det er positivt at et av hovedutviklingsmålene er at vi skal forvalte våre naturverdier i et generasjonsperspektiv. Men vi trenger konkrete mål og tiltak for nettopp å sikre dette. Her mener vi planen blir for vag og lite konkret.»

Det ettlyses at klima, natur og arealbruksendringer kobles tydeligere og mer samlet til transport, energi og utslipp. Høringsinnspill mener at planen mangler tiltak for å redusere klimagassutslipp, bevare naturens karbonlagre og tilpasse samfunnet og infrastruktur i et endret klima. Hole og Ringerike uttaler begge:

Klimaomstilling og tilpasning til et endret klima er blant vår tids viktigste utfordringer, som vil være viktige å lykkes med både i et beredskapsperspektiv, for folkehelse og økonomi. (Hole kommune og Ringerike kommune)

Mange høringsinnspill støtter satsingen på kultur- og kunstuttrykk for å styrke fellesskap, identitet, tillit, attraktivitet og samfunnsberedskap. Samtidig etterlyses tydeligere mål og fokus på kunst- og kulturaktørene:

Behov for tydeligere felles visjon og mål for kulturtilbud (institusjoner som kulturskole, bibliotek, museum, scener, festivaler) når det gjelder merkevare Buskerud. (Kongsberg kommune)

Bibliotek, kulturskoler, kulturhus, frivilligsentraler og lokale kulturaktører er sentrale virkemidler for å styrke identitet, demokratisk deltakelse, inkludering og kulturarv, og bør omtales som en del av den lokale gjennomføringskraften. (Drammen kommune)

Kunst- og kulturaktører er aktive samfunnsaktører som bidrar til ytringsfrihet, demokrati, møteplasser og tilhørighet. For å styrke innenforskap må kunst- og kulturfeltet inkluderes i regionale og kommunale utviklingsprosesser, og gis rammevilkår som muliggjør aktiv yrkesutøvelse i hele Buskerud. (Drammen kulturråd)

I tillegg etterlyses mangfoldsperspektivet:

Tiltaket «Buskerud mot 2030. På vei mot tusenårsjubileet og et sterkere Buskerud DNA» bør i større grad speile innbyggere med ulik kulturell bakgrunn, ulike aldersgrupper og ulike deler av fylket, og anerkjenne nye kulturuttrykk som en del av Buskeruds samtidige identitet. (Drammen kommune)

Innspill til areal- og mobilitet

Høringsinnspillene viser bred enighet om fokuset på veiledning, dialog og gjennomføring i partnerskap, de prioriterte regionale temaene og tiltakene.

Det største spennet i høringsuttalelsene gjelder ønsket om samordnet areal- og mobilitetspolitikk med tydelige føringer. Noen kommuner, særlig i by- og pressområder, etterlyser mer forpliktende regional styring og klarere rammer som følger opp statlige planretningslinjer for areal og mobilitet. Andre kommuner mener planen allerede oppleves som for restriktiv for distriktene, spesielt når det gjelder spredt boligbygging og bil som transportmiddel.

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, Statens Vegvesen, flere store kommuner samt noen mindre kommuner etterlyser konkrete regionale avklaringer og tydeligere føringer for arealpolitikk:

Vi mener forslag til regional plan i for liten grad legger føringer for arealplanleggingen i fylket som bidrar til styring i en tid hvor vi nettopp trenger dette. Ut fra nasjonale føringer er det blant annet en forventning om regionale avklaringer knyttet til arealbruk og transport for å følge opp nasjonale og internasjonale forpliktelser for å stanse naturtapet, ivareta jordvernet og redusere klimagassutslippene. Vi mener Buskerudplanen ikke gir tilstrekkelig svar på dette slik den er utformet. (Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus)

Det pekes på at mangelen på tydelighet kan svekke lokal styring i en tid med stort arealpress, noe som kan gjøre planarbeidet mer uforutsigbart for kommunene:

Manglende føringer vil også skape usikkerhet og gjøre planarbeidet mer uforutsigbart for kommunene. Dette mener vi ikke er i tråd med formålet med planen som er å gi en tydelig retning for ønsket samfunnsutvikling i Buskerud. (Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus)

Statens Vegvesen har lignende vurderinger. Begge disse statlige myndighetene melder at de ikke kommer til å legge planen til grunn slik den er utformet, og anbefaler at den omarbeides:

Ny regional plan for Buskerud, Buskerudplanen 2026, gir ikke regionale føringer for areal- og mobilitet i Buskerud og erstatter, etter vårt syn, ikke gjeldende regional plan for areal og transport i Buskerud 2018. Statens vegvesen har sterk anbefaling om at nasjonale føringer gis en regional tilpassing gjennom en formell prosess etter PBL, enten i form av en revidering av høringsforslaget til ny Buskerudplanen 2026, alternativt som en egen planprosess etter PBL om en revidering av gjeldende regional plan for areal og transport 2018. Statens vegvesen forutsetter ny uttale. (Statens Vegvesen)

Vi ber om at denne delen av planen blir omarbeidet. Slik planen er utformet nå, er ikke dette en plan som vi kan legge til grunn i vår oppfølging i den kommunale planleggingen. Vi forutsetter at vesentlige endringer av planen blir gjenstand for en ny høring. (Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus)

Bane NOR er av samme oppfatning, og «anbefaler fylkeskommunen å vurdere om Buskerudplanen faktisk kan sies å avløse ATP-planen, eller om deler av ATP-planen bør innarbeides i Buskerudplanen.»

En rekke kommuner trekker frem at tydeligere føringer som samordner arealbruk og mobilitetstilbud gir større forutsigbarhet i planleggingen, støtter opp under kommunenes arealgrep, gir gode og langsiktige utviklingsprosesser og styrker grunnlaget for en konkurransedyktig regional utvikling:

Dersom Buskerudplanen skal være et nyttig og relevant verktøy bør den inneholde konkrete mål for ønsket tettstedsutvikling. For å møte forventet vekst vil vi understreke kommunens behov for å avsette areal til både næring- og boligformål, og at veksten skjer gjennom fortetting og transformasjon i eksisterende sentrums- og næringsområder. Fylkeskommunen må støtte opp under kommunens arealgrep ved å bidra aktivt til en samordnet areal- og transportplanlegging. (Hole kommune)

En tydelig regional avklaring av våre viktigste ressursområder ville styrket grunnlaget for en samlet og konkurransedyktig regional utvikling. (Kongsberg kommune)

Hol kommune har erfart at klare føringer for arealbruk, særlig i områder med store naturkvaliteter, er avgjørende for å sikre gode, langsiktige utviklingsprosesser. (Hol kommune)

Buskerudplanen legger opp til mer differensiering og lokal tilpasning enn tidligere. Dette oppleves som mindre styrende, men kan også være mindre forutsigbart for kommunene.

Gjennom fylkeskommunens rolle som regional samfunnsutvikler har planlegging på regionalt nivå et potensial for å legge til rette for helhetlige løsninger, i møte mellom lokalt og nasjonalt nivå. I den forbindelse er det relevant å vurdere hvordan fylkeskommunen som regional planmyndighet følger opp SPR for arealbruk og mobilitet 7.1. (Ringerike kommune)

Peker på at høringsutkastet omtaler samordnet areal- og transportplanlegging mer overordnet enn gjeldende regional plan, og at by- og tettstedstrukturen i Buskerud i liten grad er synliggjort i planforslaget. For Drammen kommune er dette et viktig savn, siden nettopp by- og tettstedsstruktur, kollektivakser og funksjonell arealbruk er sentrale premisser for bærekraftig vekst. (Drammen kommune)

Skolelederforbundet trekker linjer mellom samordnet areal- og mobilitetspolitikk og planens mål om helsefremmende oppvekst og inkluderende lokalsamfunn:

Vi vil bemerke at lokalisering av skoler og barnehager i tilknytning til kollektivknutepunkter og nærmiljø har direkte betydning for barn og unges oppvekstsvilkår, tilhørighet og mulighet for aktiv mobilitet. Areal- og mobilitetspolitikken bør derfor ses i sammenheng med planens mål om helsefremmende oppvekst og inkluderende lokalsamfunn. (Skolelederforbundet)

På den andre siden uttrykker noen kommuner og Drammensregionen IPR et behov for å bevare lokalt handlingsrom i arealpolitikken av hensyn til at forutsetninger, kapasitet og lokalpolitiske prioriteringer varierer mellom mer sentrale og mindre sentrale steder.

Støtter planutkastets hovedgrep om at areal- og mobilitetspolitikken skal understøtte de tre øvrige utviklingsmålene og at det legges opp til mer dialog og lokal tilpasning, særlig fordi kommunene er planmyndighet og fordi forutsetningene varierer betydelig mellom by, tettsted og distrikter. (Drammensregionen IPR)

Mener at planen tar for lite hensyn til at spredt boligbygging er en styrke. Tiltak må kunne gjennomføres innenfor kommunens kapasitet og lokale prioriteringer. Det er også viktig at Buskerud hensyntar at det i store deler av fylket fortsatt vil være bil som er det primære transportmiddelet. Mobilitetspolitikken til fylket bør støtte dette med gode fylkesveier, ladetilbud og trafiksikkerhet. (Flå kommune)

Øvre Eiker kommune legger til grunn at begrepet «sentrale områder» også må forstås ut fra eksisterende infrastruktur som vei og bane. Det er samtidig viktig å understreke at Buskerud er et sammensatt fylke som består av både byer, tettsteder og spredtbygde områder, og at en helhetlig regional utviklingspolitikk bør legge til rette for livskraftige lokalsamfunn og bærekraftig utvikling i hele fylket – også utenfor de definerte sentrale områdene. (Øvre Eiker)

For kommunene som ønsker mindre restriktive føringer handler det ofte om å sikre bosetting og tilflytting i distriktene. Ål kommune viser til at Hallingdal må «framstå som ein attraktiv bu- og arbeidsregion. Me treng gode og stabile offentlege tenester, eit variert bustadtilbod og med trygge og mangfaldige arbeidsplassar. Fylkeskommunen bør styrke verkemiddel som støttar lokalt utviklingsarbeid, busetjing og rekruttering i distrikta.» I denne sammenhengen trekkes fylkeskommunens rolle som arbeidsgiver frem av Hallingdal IPR, Ål og Nesbyen.

Nesbyen kommune fylkeskommunen om å jobbe for å etablere et fylkesdistriktssenter i Hallingdal, lokalisert til Nesbyen, slik Hallingtinget vedtok på sin samling 23. og 24. april 2026.

Flere høringsinnspill etterlyser at areal- og mobilitetspolitikken også handler om fylkeskommunens rolle som kollektivmyndighet og veieier, avgjørende for innenforskap, stedsutvikling, bostedsattraktivitet, næringsattraktivitet, beredskap, arealeffektivitet og klimahensyn:

Helhetlig mobilitet og kollektivtilbud, inkludert bedre samordning av gang-, sykkel- og kollektivløsninger, som er avgjørende både for innenforskap og for å redusere transportrelaterte utslipp, er tiltak som bør gis prioritet. (Krødsherad kommune)

På temaer der utviklingen må ses på tvers av kommunegrenser – som transportkorridorer, kollektivstruktur, mobilitetstilbud og større bynære utviklingsområder – bør fylkeskommunen ta en samordnende rolle. Samordnet utvikling av areal og mobilitet er en forutsetning for at kommunene i regionen skal nå sine klimaambisjoner, utnytte arealene bedre og sikre fremtidig vekst og utvikling. (Lier kommune)

Planen bør også bidra til et sterkere kollektivtilbud og bedre mobilitet i regionen. Et godt kollektivsystem, utvikling av effektive knutepunkter og god fremkommelighet i transportsystemet er avgjørende både for regional pendling, næringsutvikling og for å nå klimamålene. (Drammensregionen IPR)

Fjellovergangene er viktig for samfunnssikkerhet, beredskap, bosetting og næringsliv, og er nevnt direkte som fokusområde i gjeldende plan. Fjellkommunene er helt avhengig av vinterregularitet. (Hol kommune)

En rekke innspill vektlegger at en av de viktigste regionale prioriteringene er «Attraktive byer og steder», og det pekes på at den støtter opp om alle de tre utviklingsmålene:

Attraktive byer og steder støtter opp om alle de tre utviklingsmålene, og det er en nær sammenheng mellom flere av temaene. Næringsattraktivitet er avgjørende for verdiskaping, sysselsetting og velferd. Utviklingskraft skapes i samspillet mellom offentlig tilrettelegging og privat verdiskaping, der næringslivet er motor for investeringer, innovasjon og arbeidsplasser. Planen bør reflektere dette samspillet, og se nærings- og bostedsattraktivitet i sammenheng. (Lier kommune)

Stedsutvikling trekkes frem som en viktig satsing, ikke bare for bosteds- og næringsattraktivitet, men også som forebyggende arbeid i møte med demografiskiftet der flere eldre og færre i arbeidsfør alder forventes å øke presset på helse- og omsorgstjenestene.

Satsning på helsefremmende stedsutvikling vil være viktig for at kommunene skal klare å levere helse- og omsorgstjenester i framtida. (Folke)helseperspektivet bør være et fokusområde når man jobber med tiltak 2 og 3. Dette vil også svare på to av hovedmålene i planen: Mer innenforskap og omstilling og verdiskaping. (Kongsberg kommune)

Kommuner, IPR-er og Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus etterlyser tydeligere føringer for arealvern og matsikkerhet:

Knapphet på arealressurser inkludert matjord, er pekt ut som viktige regionale utfordringer i planprogrammet til regional plan. Slik vi forstår regionalt planprogram skulle derfor jordvern og matsikkerhet følges opp i Buskerudplanen. Slike tema må innarbeides flere steder i planen, for eksempel ved at jordvern og matsikkerhet føyes til i aktuelle mål, retningslinjer, prioriteringer og tiltak. (Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus)

Planen mangler klare føringer for jordvern, og Hol kommune foreslår følgende formuleringer inn: «Buskerud fylkeskommune skal bidra til å nå det nasjonale jordvernmålet. Dyrka og dyrkbar jord skal tas særlig hensyn til i all arealplanlegging. Nedbygging av matjord skal unngås, og nye tiltak skal primært lokaliseres i omdisponerte eller allerede utbygde områder. Matjord må omtales som kritisk beredskapsressurs, ikke bare som «areal».» (Hol kommune)

Arealvern med klare føringer for: handtering av naturverdiar, vern av dyrka mark, langsiktig arealdisponering, vassdrag, grønstruktur, samt fjell og skogsområde. Legg inn regional planretningslinje om jordvern, slik gjeldande areal- og transportplan har. (Hallingdal IPR)

Interessepolitikk

Flere aktører uttrykker støtte til at planen tydeligere kobler politiske ambisjoner til reelt handlingsrom, og at utviklingsarbeid og interessepolitikk ses i sammenheng. Det pekes samtidig på behov for å tydeliggjøre hvordan overordnede interessepolitiske prioriteringer skal fastsettes, gitt at planen beskriver prinsipper, men i liten grad konkretiserer felles prioriteringer. Flere framhever at Buskerud bør opptre mer samlet overfor nasjonale myndigheter, gjerne med få og tydelige budskap (2–3 prioriteringer).

Det stilles spørsmål om plassering av tiltaket om å utvikle «Buskeruds interessepolitiske plattform» bør skrives inn som et tiltak i kapittel 7. Utvikling og interessepolitikk fremfor å være et delbidrag i tiltak 5.3 *Buskerud mot 2030. På vei mot tusenårsjubileet og et sterkere Buskerud DNA.*

Flere høringsinnspill har konkrete forslag til interessepolitiske prioriteringer. På tvers av innspillene går særlig disse temaene igjen:

1. Infrastruktur/mobilitet
2. Bærekraftige kommunale rammer og forenkling
3. Kompetanse/arbeidskraft + omstilling
4. Energi/effekt og nett som omstillingsmotor
5. Innenforskap/arbeidsdeltakelse og tidlig innsats
6. Kultur, frivillighet og sosial infrastruktur

Fylkeskommunedirektørens anbefaling om endringer i planen etter høring

Fylkeskommunedirektøren anbefaler å gjøre endringer i planen etter høring. Nedenfor gis det en gjennomgang av anbefalte endringer i kronologisk rekkefølge i plandokumentet. Disse er innarbeidet i fylkeskommunedirektørens forslag til revidert plandokument vedlagt saken og fylkesutvalget fikk en orientering om disse endringene i møtet 22. mai.

Generelt gjennom hele plandokumentet er tekst som handler om høringen av dokumentet og som er foreløpig-formuleringer er nå tatt ut av dokumentet. Med unntak av et nytt forslag til forord er revidert plandokument tilsvarende som fylkesutvalget hadde til behandling i sitt møte 22. mai. Teksten er imidlertid kvalitetssikret med hensyn til rettskriving og klart språk.

Fylkesordførers forord: endret for å være tilpasset at Buskerudplanen skal vedtas

Hva planen betyr for deg: ingen endringer

1. Buskerudplanens formål:

- Kap. 1.3 Handling og oppfølging: de syv siste avsnittene er slettet, de handler om gjennomføring av Buskerudplanen og kap. 2 beskriver gjennomføringen

2. Sammen om tiltak som virker og oppfølging som varer

- Ny oppdatert tekst i kap. 2.1-2.8
- I tiltak 2.8.1 skrives kommuneregionene også inn som samarbeidspartnere

3. Mer innenforskap

- Bakgrunn: Språklig forbedring. Kultur-, fritids-, idretts- og frivillighetsarenaer er lagt inn i fjerde avsnitt. Tidlig innsats allerede fra barnehage er også tatt med i fjerde avsnitt.
- Tiltak 3.1 Sterkere læringsløp og bedre overganger: barnehage er tatt med, tydeliggjort mål om styrket læringsløp i hele utdanningsløpet til både høyere utdanning og arbeid. NAV er tatt med som samarbeidspartner, og korrekt navn lagt inn for Samarbeidsorganene for lærebedrifter.
- Tiltak 3.2 Helsefremmende oppvekst: Tydeliggjort samarbeidspartnere innen helsetjenestene og Den kulturelle skolesekken er lagt til
- Tiltak 3.3 Trygge og inkluderende lokalsamfunn: i omtalen av tiltaket er nærmiljø og forebyggende arbeid som viktig innsats løftet frem. I delbidrag 1 og 2 er kunst, kultur, idrett, frivillighet tydeliggjort. Tydeliggjort samarbeidspartnere. Den kulturelle skolesekken er lag til.
- Tiltak 3.4 Inkluderende arbeidsliv: NAV er lagt inn som samarbeidspartner.

4. Omstilling og verdiskaping

- Bakgrunn: Språklig forbedring. Næringslivets konkurranseevne, verdiskaping og grunnlag for velferd er lagt inn. Betydning av å motvirke voksent utenforskap, at flere står i arbeid lenger og tilrettelegging for personer med nedsatt arbeidsevne er tydeliggjort. Samarbeid mellom det offentlig, private og frivilligheten for økt arbeidsdeltakelse er tatt med. Omtale av energi/kraft og naturressurser for verdiskaping er tatt med.
- Tiltak 4.1 Fremtidens kompetansetilbud for flere i arbeid og på rett sted: Målgruppe: lagt til ledere sammen med arbeidsgivere. Indikatorer og måling: lagt til også gjennomføring av tiltak i regionene og andre arenaer. NAV og Karrierer Buskerud er lagt til som samarbeidspartnere.
- Tiltak 4.2 Innovasjon i offentlig sektor: at tiltaket gjelder offentlig sektor, ikke bare kommuner og fylkeskommune. Tydeliggjort at arbeid med pilotprosjekter, utprøving i

praksis, samarbeid med KS og andre, samt vekt på erfaringsdeling. Indikator: lagt til tjenestekvalitet

- Tiltak 4.3 Fra oppstart til vekst – flere bedrifter som lykkes: i delbidrag 1 tydeliggjort at det er for næringsaktører, kunnskapsmiljøer og regionens støtteapparat i tråd med hvilke samarbeidspartnere som er relevante for tiltaket.
- Tiltak 4.4 Nye måter å finansiere infrastruktur på: Tiltaksbeskrivelsen er tydeliggjort om kompetanseutvikling om finansieringsmodeller.

5. Natur- og kulturverdier i et generasjonsperspektiv

- Bakgrunn: Språklig forbedring. Tatt med om fylkets natur- og kulturmiljøer, jord- og utmarksressurser inkl. betydning for næringsutvikling, samfunnssikkerhet mv.
- Tiltak 5.1 Buskerud som besøksattraktiv region. Tydeliggjort at natur- og kulturbasert opplevelser og fritidsboliger er en del av verdiskapingen og gir arbeidsplasser.
- Tiltak 5.2 Natur og kultur som fortrinn: Delbidrag 3 tydeliggjort kommunenes behov. Nytt delbidrag 4 om lokal mattradisjon og verdiskaping i jordbruket.
- Tiltak 5.3 Buskerud mot 2030. På vei mot tusenårsjubileet og et sterkere Buskerud DNA: Delbidraget om interessepolitisk plattform tas ut herfra og flyttes til kap. 7. Nytt delbidrag om et samarbeid om å etablere en sterkere kulturell grunnmur for å styrke deltakelse, lokale kulturmiljøer og tilgang til kulturen i fylket.

6. Areal og mobilitet

- Bakgrunn: språklig forbedring. Styrket omtale av bosteds- og næringsattraktivitet, samfunnssikkerhet, energi og krafttilgang, forvaltning av rike natur- og kulturverdier, matjord. I tillegg er hensyn til lokal tilpasning gjennomgående løftet frem i hele kapitlet.
- kap. 6.1 med underoverskrifter: språklig forbedring og strammet opp struktur/rekkefølge. For å sørge for mer effektive planprosesser og at planer er i tråd med oppdatert kunnskap, behov og nasjonale føringer, er viktigheten av oppdaterte planer lagt til under deloverskrift kunnskapsbasert planlegging. For å svare ut ulike behov og forventninger til areal- og mobilitetspolitikk mellom kommunene, og andre viktige samfunnsaktører, legges det inn at fylkeskommunen skal invitere til dialog om videreutvikling av strategier og prioriteringer i den regional areal- og mobilitetspolitikken. Revidert tekst om samordnet areal og mobilitetsplanlegging og revidert utviklingsstrategiene, lagt til ny tekst om forhold til andre regionale planer, revidert omtalen av regionale tema
- Kap. 6.2.1 Attraktive byer og steder: revidert omtalen av temaet og utviklingsstrategiene er revidert med større rom for differensiering og lokal tilpasning.
- Kap. 6.2.2 Kulturarv som fortrinn: revidert tekst som forklarer hensikt med retningslinje
- Kap. 6.2.3 Regional utvikling av større næringsområder: energi og krafttilgang er lagt inn i omtalen av temaet, i tiltaksbeskrivelsen er tilgang til energi/kraft som viktig hensyn tydeliggjort.
- Kap. 6.2.4 Fritidsboliger: Utviklingsstrategi kulepunkt 4 er strøket. Nytt kulepunkt om å bevare større sammenhengende naturområder, grønnekorridorer og trekkruter for vilt. Foreslåtte retningslinje om å ikke bygge over skoggrensen strykes. Hensikten med retningslinjen er revidert i tråd med endring i retningslinje.

- Kap. 6.2.5 Mineralressurser for fremtiden: tydeliggjort at dette temaet også gjelder ressurser som i dag er i drift
- Kap. 6.2.6 Samarbeid om energistasjoner for tungtransport: Tittel var misvisende og er korrigert for mer korrekt beskrivelse av formålet med temaet. Tiltaksbeskrivelsen er nå tydelig på at dette gjelder for aktører som ønsker å investere i fossilfrie alternativer, og skal ikke forstås som et pålegg.

7. Utvikling og interessepolitikk hånd i hånd

Ny oppdatert tekst i innledning og i kap. 7.1-7.5. Interessepolitisk plattform for Buskerud omtales nå her.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Buskerud fylkeskommune skal være en strategisk regional utviklingspartner i oppfølgingen av Buskerudplanen. Buskerudplanen må brukes aktivt i ordinære beslutninger og i samarbeidsprosesser. Den skal gi retning for prioriteringer, faglige vurderinger, ressursbruk, partnerskap og interessepolitisk arbeid.

Det innebærer at fylkeskommunen må ta ansvar for å drive regionale prosesser framover, samle aktører, bidra med kunnskap og veiledning, og legge til rette for samarbeid på tvers av fagområder, kommuner og forvaltningsnivåer. Dette er et viktig signal til folkevalgte, ansatte og samarbeidspartnere. Når Buskerud fylkeskommune inviterer andre til forpliktende samarbeid, må fylkeskommunen selv vise at planen følges opp med prioriteringer, kapasitet og ansvar i egen organisasjon.

Denne rollen krever kapasitet. En arbeidsform som bygger på dialog, veiledning, kompetansebygging og tidlig involvering, forutsetter at fylkeskommunen har fagmiljøer og ledere som kan følge opp i praksis. Det gjelder både innen plan og samfunnsutvikling, opplæring og kompetanse, kultur, næring og klima, samferdsel, tannhelse, økonomi, organisasjon og analyse.

Fylkeskommunen må derfor gradvis bygge og prioritere den kapasiteten som kreves for å følge opp Buskerudplanen. Dette skal skje gjennom ordinære styrings- og budsjettprosesser, og gjennom tydeligere intern samordning på tvers av fagavdelingene.

For Buskerud fylkeskommune betyr dette at planen må følges opp i alle fagavdelinger og på tvers av fagavdelingene. Gjennomføring av Buskerudplanen må kobles til virksomhetsstyring, budsjett- og økonomiplan, kompetanseutvikling, kvalitetsdialoger, porteføljestyling og lederoppfølging.

Fylkeskommunedirektøren vil styrke gjennomføringen av Buskerudplanen ved å forsterke koblingene mellom Buskerudplanen og årsbudsjett og økonomiplan for 2027-2030 og videre gjennom at Buskerudplanen blir en del av fylkeskommunens samlede virksomhetsstyring, ikke et prosjekt ved siden av. Her blir arbeidsgiverstrategiens overordnede kompetanseføringer strategisk viktig, slik at Buskerud fylkeskommunes kompetanseprioriteringer faktisk avspeiler helheten i utviklingsoppdraget utledet av Buskerudplanen. Denne kompetanseutviklingen må også skje sammen med Buskerud fylkeskommunes viktigste offentlige og private samarbeidspartnere.

Mer innenforskap og fremtidens kompetansebehov er to innsatsområder i kjernen av fylkeskommunens samfunnsoppdrag med betydelig ressursinnsats og flere allerede igangsatte tiltak i fylkeskommunen. Med Buskerudplanens tydelige prioritering av disse samfunnsoppdragene treffer denne regionale planprosessen bredt i *hele* organisasjonens virke og oppgaver. Fylkeskommunedirektøren viser til grundige høringsvar fra Skolelederforbundet og Utdanningsforbundet, samt til høringsvar fra IDM Kongsberg videregående skole og IDM Åssiden videregående skole.

En tydelig retning og innsats for mer innenforskap støttes fra både virksomhetene og fra arbeidstakerorganisasjonene, samtidig peker de på tydelig partssamarbeid, realistisk ressursforankring, tillitsbasert styring og ordninger som belønner tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid. Hverken i gamle Buskerud fylkeskommune eller Viken fylkeskommune var regionalt planverk gjenstand for dialog og drøfting i partssamarbeidet med de tillitsvalgte og vernetjenesten. Fylkeskommunen går her opp nye spor og utvikler også en ny intern gjennomføringskultur ved at Buskerudplanen drøftes i HIDM og i PSU før fylkestingets sluttbehandling.

Bærekraftkonsekvenser

Behandle høringsutkast til Buskerudplan, sende det ut på høring og behandle høringsinnspill på en forsvarlig måte er siste steg før et sluttvedtak i inneværende valgperioden med Buskerudplanen.

At det skjer i et godt samspill mellom fylkeskommunens administrasjon og politiske organ, og i tråd med krav i plan- og bygningsloven om åpenhet, medvirkning og i samarbeid med de som blir berørt støtter opp om FNs bærekraftsmål 16 om velfungerende institusjoner og bærekraftsmål 17 om samarbeid for å nå målene. Høringsinnspillene viser at det er støtte til Buskerudplanens mål, retning og at det er støtte til gjennomføring av de prioriterte tiltakene. Samtidig er det mange som er opptatt av at tiltakene må konkretiseres nærmere og at det blir tydeligere hva som forventes av deltakelse fra den enkelte, enten det er en offentlig eller privat aktør. Flere innspill er viktige å ta med i selve gjennomføringen av tiltakene.

Fylkeskommunedirektørens samlede vurderinger

Støtte til hovedretning og en ny plan- og gjennomføringskultur

Høringen av forslag til Buskerudplan viser et svært stort engasjement for utviklingen av Buskerudsamfunnet. Kommuner, kommuneregioner, statlige virksomheter, læringsløpsaktører, interesseorganisasjoner, selskaper, foreninger og lag har gitt omfattende innspill til planens retning, prioriteringer, tiltak og gjennomføring.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at høringsinnspillene samlet sett uttrykker bred støtte til Buskerudplanens hovedretning. Planen oppleves som relevant, kunnskapsbasert og godt egnet til å samle Buskerud om en felles utviklingsretning. Flere kommuner peker på at planen er i tråd med kommunale satsingsområder og strategier. Samtidig er høringsinnspillene tydelige på at planen må bli mer konkret når det gjelder prioritering, rolle- og ansvarsavklaringer og gjennomføring i praksis.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at disse innspillene ikke svekker planens hovedretning, men tvert imot bekrefter de utviklingspremissene som har ligget fast siden fylkestinget behandling av regional planstrategi og de første politiske drøftingene av Buskerudplanen i fylkesutvalget. Helt fra starten har ambisjonen vært et slankere planverk, tydeligere prioriteringer, sterkere politisk eierskap, bedre sammenheng mellom utfordringer, ressurser og tiltak, og mer gjennomføringskraft. Buskerudplanen er derfor ikke bare en regional plan i tradisjonell forstand. Den er også uttrykk for en utviklingsfilosofi for hvordan fylkeskommunen, kommunene og andre samfunnsaktører i Buskerud best kan lykkes i arbeidet om komplekse samfunnsutfordringer over tid.

Dette har både interne og eksterne konsekvenser. Eksternt innebærer det at Buskerud fylkeskommune skal være en tydelig strategisk utviklingspartner som bidrar med kunnskap, veiledning og samordning. Internt innebærer det at fylkeskommunen må organisere seg slik at planen faktisk blir brukt i styring, prioritering, ledelse, budsjettarbeid, kompetanseutvikling og samhandling på tvers av fagavdelingene. Buskerudplanen skal ikke være et dokument ved siden av ordinær styring.

Høringsinnspillene støtter tydelig ambisjonen om en ny plan- og gjennomføringskultur. Dreiningen mot veiledning, dialog, felles kompetansebygging, tidlig involvering og gjennomføring i partnerskap løftes frem som avgjørende for å lykkes med regional utvikling i et fylke med store variasjoner. Dette er også kjernen i det som omtales som en mer dialogbasert og samarbeidsorientert form for regional samfunnsutvikling.

Fylkeskommunedirektøren vil samtidig understreke at en slik dreining ikke innebærer en svakere fylkeskommunal rolle. Den innebærer heller en annen og mer krevende rolle. Mykere styring, eller soft governance, forutsetter kapasitet, faglig tyngde, prosesskompetanse og evne til å følge opp kommuner og samarbeidspartnere over tid. Færre regionale planretningslinjer betyr derfor ikke at fylkeskommunens rolle blir mindre effektiv. Det betyr at rollen må utøves smartere, tidligere og mer kunnskapsbasert. Målet er å bidra til bedre beslutningsgrunnlag, færre konflikter, mer forutsigbare prosesser og sterkere gjennomføringskraft.

Denne logikken er særlig tydelig i areal- og mobilitetspolitikken. Buskerudplanen legger opp til færre regionale planretningslinjer og større vekt på kunnskap, dialog, veiledning og lokal tilpasning. Dette er ikke en tilbaketrekking fra regionalt ansvar, men et forsøk på å utøve regional samordning på en måte som i større grad bygger tillit, reduserer friksjon og gir kommunene bedre støtte i tidlige og komplekse planfaser.

Fylkeskommunedirektøren ser at kommunene, også i denne høringsrunden, peker på fylkeskommunens rolle som regional utviklingskoordinator og samlende aktør. Det er positivt at kommuner, statlige aktører, læringsløpsaktører og interesseorganisasjoner er motiverte til å bidra aktivt som samarbeidspartnere i gjennomføringen av planens tiltak. Samtidig peker særlig kommunene på kapasitetsutfordringer og behovet for å unngå parallelle systemer, nye administrative nivåer og unødig rapportering. Fylkeskommunedirektøren anerkjenner dette. Oppfølgingen av Buskerudplanen må bygge på eksisterende arenaer der det er hensiktsmessig, og være kapasitetsavlastende, ikke kapasitetskrevende.

Kommunebesøkene våren 2026 er et viktig ledd i samarbeidet mellom fylkeskommunen og kommunene, og en oppfølging av Buskerudkonferansen. Kommunene er viktige bidragsytere inn i arbeidet med Buskerudplanen, og deres innspill og deltakelse er helt sentrale. Fylkeskommunedirektøren vurderer at kommunemøtene videreutvikler den gode dialogen med kommunene, og er viktige for at Buskerudplanen får bred forankring og blir et treffsikkert felles verktøy for utviklingen av hele fylket. Under årets besøksrunde har det vært særlig viktig å få innspill fra kommunene om hvordan vi kan lykkes med gjennomføringen på kort og lang sikt.

Buskerudplanen har etter fylkeskommunedirektørens vurdering nå fått en tydelig kobling mellom politiske utviklingsmål, regionalt viktige satsinger og konkrete tiltak. Tiltakene sier hva som skal prioriteres, samtidig som de gir rom for konkretisering av hvordan de skal gjennomføres. Utforming og gjennomføring skal skje i samarbeid med kommunene og andre relevante aktører, og tilpasses lokale og regionale forutsetninger.

Flere høringsinnspill peker på behov for tydeliggjøring av ansvar og forventninger til deltakelse i gjennomføringen av tiltakene. Det etterlyses ytterligere konkretisering, bedre oppfølgingssystem og tydeligere roller. Dette er verdifulle høringsinnspill. Noe følges opp gjennom endringer i planforslaget. Andre innspill tas med i det videre arbeidet når tiltakene skal konkretiseres og omsettes i praksis.

Styringsdilemmaer i oppfølgingen av Buskerudplanen

Fylkeskommunedirektøren vurderer at gjennomføringen av Buskerudplanen vil innebære reelle styringsdilemmaer. Dette er særlig viktig å erkjenne i en plan som skal virke på tvers av kommuner, sektorer, forvaltningsnivåer og samfunnsaktører. Dette innebærer blant annet å balansere felles retning med lokal handlefrihet, langsiktige mål med kortsiktige gevinster og felles ansvar og ulike oppgaver.

Disse dilemmaene er ikke svakheter ved Buskerudplanen. De er en naturlig del av å arbeide med komplekse samfunnsutfordringer. Planen skal bidra til at slike dilemmaer håndteres åpent, kunnskapsbasert og systematisk. Det krever tydelig politisk retning, god administrativ samordning, felles kunnskapsgrunnlag, realistiske prioriteringer og evne til å justere kursen underveis.

Fylkeskommunedirektøren vurderer derfor at kapittel 2 om gjennomføring, oppfølging og samarbeidsform er særlig viktig i den endelige planen. Dette kapitlet må tydeliggjøre at Buskerudplanen skal brukes som et arbeidsverktøy for prioritering, læring og gjennomføring, og ikke bare som en overordnet strategisk plan. Den må også vise at varig endring tar tid. Komplekse samfunnsutfordringer løses sjelden gjennom raske tiltak eller enkeltstående prosjekter. Først må nye arbeidsformer forankres, prøves ut og justeres. Deretter kan de gi bedre tjenester, sterkere samarbeid og mer treffsikre prioriteringer. De dypere samfunnseffektene kommer først når innsatsen holdes over tid.

Mer innenforskap

Høringsinnspillene viser stor oppslutning om å arbeide for mer innenforskap. Å lykkes med innenforskap gjennom utdanning, arbeid og inkluderende lokalsamfunn vurderes som en

grunnleggende forutsetning for å lykkes med de andre utviklingsmålene og med regional utvikling samlet sett.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at innspillene som vektlegger tidlig innsats i barns liv for å motvirke utenforskap, er viktige. Det foreslås derfor å styrke omtalen av dette i planen. Flere høringsinnspill peker på betydningen av barnehage, helsestasjon, skole, videregående opplæring, arbeidsliv og frivillighet som deler av et sammenhengende lærings- og inkluderingsløp. Fylkeskommunedirektøren vurderer at dette samsvarer godt med planens ambisjon om å arbeide mer helhetlig og forebyggende.

Videre vurderer fylkeskommunedirektøren at høringsinnspillene om kultur, frivillighet, idrett og fritidsaktiviteter som viktige drivere for innenforskap, bør følges opp i revidert planforslag. Slike arenaer skaper fellesskap, tilhørighet, mestring og demokratisk deltakelse. De er derfor ikke bare et tillegg til arbeidet med innenforskap, men en del av den sosiale infrastrukturen som gjør lokalsamfunn mer robuste og inkluderende.

Omstilling og verdiskaping

Høringsinnspillene viser bred støtte til innsats for å svare på fremtidens behov for kompetent arbeidskraft. Tilgang på arbeidskraft og riktig kompetanse trekkes frem som de viktigste barrierene for omstilling og verdiskaping i Buskerud.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at dette bekrefter at kompetanse, arbeidskraft og omstilling må stå sentralt i oppfølgingen av Buskerudplanen. Dette gjelder både privat næringsliv og offentlig sektor. Flere innspill peker på behovet for mer fleksible, praksisnære og behovsdrivne opplærings- og kompetansetilbud, sterkere kobling mellom utdanning og arbeidsliv, og tydeligere regionale og lokale kompetansearenaer.

Fylkeskommunedirektøren vurderer også at innspillene om å styrke omtalen av næringsutvikling og privat verdiskaping som grunnlag for velferd, bosetting og attraktive lokalsamfunn bør følges opp i revidert planforslag. Verdiskaping er ikke bare et næringspolitisk mål. Det er en forutsetning for arbeidsplasser, velferd, levende lokalsamfunn og kommunal og fylkeskommunal bærekraft.

Flere høringsinnspill peker på at høringsutkastet i for liten grad omtaler landbruk, energi og kraft, og samfunnssikkerhet og beredskap. Fylkeskommunedirektøren vurderer at dette er viktige temaer, men at de må håndteres på ulike måter i denne fasen av planarbeidet.

Landbruk

Høringsinnspillene om landbruk tar opp at jordbruk, skogbruk og utmarksbruk er grunnleggende for bosetting, verdiskaping, matsikkerhet, beredskap og ivaretagelse av kulturlandskap. Jordvern pekes på som et viktig grep for å sikre dyrka og dyrkbar mark.

Fylkeskommunedirektøren anbefaler å forbedre omtalen av landbruk som en del av fylkets naturressursgrunnlag. Landbruket bør omtales som viktig for samfunnssikkerhet, bosetting, verdiskaping, matsikkerhet, kulturlandskap og som et hensyn i arealforvaltningen.

Buskerud er kjent som en attraktiv og sterk matregion. Fylkeskommunedirektøren foreslår derfor å styrke tiltaket «Natur og kultur som fortrinn» i kapittel 5.2 med et delbidrag om lokal

matproduksjon og verdiskaping i jordbruket. Dette kan også bidra til å koble landbruk, kulturarv, besøksattraktivitet, beredskap og lokal verdiskaping tettere sammen.

Energi og kraft

Høringsinnspill om energi og kraft tar opp at energi- og krafttilgang er for svakt omtalt i planforslaget, og at dette er en viktig utfordring og samtidig en forutsetning for næringsutvikling, verdiskaping, bosetting og muligheten til å nå klimamål.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at høringsinnspillene peker på et viktig samfunnsutviklingsspørsmål. Tilgang på energi, kraft og nettkapasitet har stor betydning for næringsutvikling, større næringsområder, grønn omstilling, elektrifisering, transport, bolig- og stedsutvikling og samfunnssikkerhet. Samtidig er det viktig å skille mellom at et tema er viktig for regional utvikling, og hvilket lovpålagt ansvar fylkeskommunen faktisk har på området.

Fylkeskommunens lovpålagte ansvar innenfor energiområdet er avgrenset. Fylkeskommunen er ikke ordinær energimyndighet, og har ikke et generelt ansvar for kraftbalanse, nettkapasitet, energiproduksjon eller konsesjonsbehandling av kraftproduksjon og nettanlegg. Dette ansvaret ligger i hovedsak hos statlige myndigheter, energimyndighetene, nettselskapene, kommunene som lokal planmyndighet og private eller offentlige tiltakshavere.

Fylkeskommunens rolle er særlig knyttet til regional planlegging, planfaglig veiledning, samfunnsutvikling, klima- og energihensyn innenfor egne ansvarsområder, kulturmiljøforvaltning i konsesjonssaker og eventuell forvaltning av konsesjonskraftrettigheter. En sterkere regional energipolitisk rolle enn dette vil derfor være et politisk veivalg, ikke en direkte rettslig plikt.

I fylkesutvalgets verksted i mars 2025 anbefalte fylkesutvalget å ikke prioritere energi som eget satsingsområde i denne planperioden. Energi og kraft ble derfor ikke vektlagt i tiltaksutviklingen. Fylkeskommunedirektøren vurderer at dette har vært en politisk avklaring som administrasjonen har forholdt seg til i det videre planarbeidet.

Dersom Buskerud fylkeskommune skal ta en sterkere regional rolle på energiområdet, bør dette derfor skje på grunnlag av en tydelig politisk bestilling, et oppdatert kunnskapsgrunnlag og en bredere prosess med kommuner, statlige myndigheter, nettselskaper, næringsliv og andre berørte aktører.

Samtidig viser høringsinnspillene at temaet har stor betydning for regional utvikling. Fylkeskommunedirektøren anbefaler derfor å styrke omtalen av energi og kraft som grunnleggende rammebetingelse for samfunnsutvikling og verdiskaping i kapittel 4 om omstilling og verdiskaping. I tiltaket om regionalt samarbeid om større næringsområder i kapittel 6 om areal og mobilitet anbefales det også å få frem at energi- og krafttilgang er en viktig utfordring og forutsetning i utvikling av større næringsområder.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Beredskap og samfunnssikkerhet har blitt trukket frem som en viktig samfunnsutfordring i Buskerud siden første Buskerudkonferanse. I utviklingen av forslag til tiltak i Buskerudplanen ga Statsforvalteren uttrykk for viktigheten av at fylkeskommunen ikke tar en rolle den ikke har. Statsforvalteren ga også tydelig forventning om at regional politikk og tiltak i

Buskerudplanen ikke må komme i veien for statlige initiativer, bred statlig politikkutforming eller statsforvalterens samvirke med kommunene og fylkeskommunen for styrket beredskap.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at det har skjedd mye på nasjonalt nivå innen samfunnssikkerhet og beredskap, og at det vil skje mer fremover i oppfølgingen av totalberedskapsmeldingen og som følge av økt trusselbilde, krig og uro.

Fylkeskommunedirektøren mener derfor at det ikke er riktig å legge inn en større ny innsats på samfunnssikkerhet og beredskap i Buskerudplanen nå før nasjonale myndigheter har avklart det regionale handlingsrommet i det helhetlige samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet.

Fylkeskommunedirektøren anbefaler likevel å omtale samfunnssikkerhet og beredskap som en viktig regional utfordring. Dette kan gjøres ved å tydeliggjøre samfunnssikkerhet i innledningen til kapittel 4 om omstilling og verdiskaping, ved å omtale landbruk og matsikkerhet i kapittel 5 om natur- og kulturverdier, og ved å omtale kunnskapsbasert planlegging, klimarisiko, overvann og robust arealbruk i kapittel 6 om areal og mobilitet.

Fylkeskommunedirektøren anbefaler også at fylkeskommunen i perioden frem mot rullering av Buskerudplanen i 2027 har en prosess med tett dialog med Statsforvalteren og kommunene for å vurdere hva som kan være aktuelt å ta inn i en revidert Buskerudplan i neste valgperiode, og at dette i særlig grad må ses i lys av oppdraget Justis- og beredskapsdepartementet har gitt DSB i å utarbeide en tverrsektoriell veileder om kommunenes og fylkeskommunenes roller og ansvar under væpnet konflikt, krigsfare og lignende forhold.

Natur- og kulturverdier i et generasjonsperspektiv

Høringsinnspillene viser bred støtte til natur- og kulturverdier i et generasjonsperspektiv som politisk utviklingsmål, og til tiltakene i kapittelet. Samtidig etterlyser flere høringsinstanser større ambisjonsnivå, mer konkrete mål og tydeligere tiltak, særlig knyttet til naturtap, naturmangfold, klimaomstilling og klimatilpasning.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at innspillene som etterlyser større ambisjonsnivå og mer konkrete tiltak tas til orientering. Den første Buskerudplanen legger vekt på å etablere kunnskap, arbeidsformer og praktiske verktøy som grunnlag for bedre forvaltning av fylkets natur- og kulturverdier. Fylkeskommunedirektøren vurderer at tiltakene om besøksforvaltning og natur og kultur som fortrinn dekker dette på en god måte, og at innsats allerede er igangsatt.

I senere rulleringer av planen kan tiltakene konkretiseres ytterligere, basert på erfaring, kunnskap og utvikling i samarbeidet med kommunene og andre aktører. Som omtalt under omstilling og verdiskaping, foreslår fylkeskommunedirektøren å styrke planen med et nytt delbidrag om lokal matproduksjon og verdiskaping i jordbruket.

Fylkeskommunedirektøren vurderer også at innspillene om kultur, kunst, frivillighet, møteplasser og mangfold bør følges opp i revidert plan. Kultur og frivillighet er viktige for identitet, tilhørighet, demokrati, beredskap, attraktivitet og innenforskap. Det er derfor riktig å synliggjøre disse perspektivene tydeligere i planen.

Areal og mobilitet

Høringsinnspillene viser i stor grad støtte til en mer dialog- og samarbeidsorientert og kunnskapsbasert areal- og mobilitetspolitikk. Samtidig viser innspillene et tydelig spenn i synet på hvor langt Buskerudplanen bør gå i regional koordinering og samordning.

Noen kommuner, statlige etater og fagmiljøer ønsker tydeligere regionale føringer. Andre kommuner og politiske innspill understreker betydningen av lokalt selvstyre og behovet for at areal- og mobilitetspolitikken ikke skal begrense lokale utviklingsmuligheter unødig. Fylkeskommunedirektøren vurderer at dette er et av de mest krevende styringsdilemmaene i slutføringen av Buskerudplanen.

Fylkeskommunedirektøren viser til uttalelsene fra Statsforvalteren, Statens vegvesen og Bane NOR. Statsetatene har signalisert at de gjerne deltar i dialog og samarbeid, men at de ikke vil legge planen til grunn i sin behandling av planer dersom planen ikke gir tydeligere regionale føringer. De peker på at kommunene da i større grad vil møte statsetatenes egne vurderinger og fortolkninger av lovverk, statlige planretningslinjer og nasjonale forventninger i kommunenes planprosesser. Dette kan svekke muligheten for et felles og forutsigbart utgangspunkt for dialog mellom stat, fylkeskommune og kommuner.

Samtidig er høringsinnspillene fra kommunene tydelige på at de støtter en dreining av areal- og mobilitetspolitikken mot mer dialog, samarbeid og kunnskapsbasert veiledning. Fylkeskommunedirektøren vurderer at dette fortsatt bør være den faglige «grunnplanken» i kapittelet om areal og mobilitet, og anbefaler derfor å holde fast ved hovedtrekkene fra høringsutkastet. Samtidig er dette et politisk skjønsspørsmål og grensene må til sist trekkes av fylkestinget.

Fylkeskommunedirektøren anbefaler samtidig at kapittelet justeres for å tydeliggjøre balansen mellom regional samordning og lokal tilpasning. Det bør skilles tydeligere mellom kunnskapsgrunnlag, samarbeid og dialog, og eventuelle regionale rammer. Det bør også tydeliggjøres at behovene er ulike i sentrale strøk med høyt utbyggingspress og i distriktskommuner med andre utviklingsutfordringer. Dette kan bidra til å styrke legitimiteten til areal- og mobilitetspolitikken, samtidig som planen fortsatt gir et regionalt utgangspunkt for samordning der konsekvensene er regionale.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at spennet i høringsinnspillene må følges opp etter vedtak av Buskerudplanen gjennom en god prosess mellom politikk, administrasjon, kommuner og statlige myndigheter. En slik prosess må bygge på respekt for hverandres roller og perspektiver, og bidra til å finne en bedre balanse mellom lokalt handlingsrom, regional samordning og statlige forventninger. Dette vil også være en viktig del av den nye plan- og gjennomføringskulturen Buskerudplanen skal etablere.

Utvikling og interessepolitikk hånd i hånd

Fylkeskommunedirektøren vurderer at høringsinnspillene gir tydelig støtte til at utviklingsarbeid og interessepolitikk må ses i sammenheng. Flere av planens ambisjoner forutsetter rammebetingelser som i stor grad fastsettes nasjonalt, gjennom regelverk, økonomiske ordninger, statlige prioriteringer og nasjonal infrastrukturpolitikk. Interessepolitikk kan derfor ikke forstås som et tillegg til utviklingsarbeidet, men som en integrert del av gjennomføringen av Buskerudplanen.

Høringsinnspillene peker samtidig på at Buskerud må opptre mer samlet overfor nasjonale myndigheter. Flere aktører etterlyser få, tydelige og kunnskapsbaserte interessepolitiske prioriteringer. Fylkeskommunedirektøren vurderer at dette er et viktig signal. Skal Buskerud få større gjennomslag nasjonalt må regionen samle seg om noen få prioriterte mål, og arbeide mer samordnet, langsiktig og profesjonelt.

Dette innebærer at interessepolitikken må bygge på den samme gjennomføringslogikken som resten av planen: den må være kunnskapsbasert, prioritert, forankret i praksis og koblet til faktiske utviklingsbehov i Buskerud. Buskerud skal ikke bare formulere ønsker overfor nasjonale myndigheter. Buskerud må kunne vise hva som virker, hva som hindrer effekt, og hvilke nasjonale rammebetingelser som må endres for at kommunene, fylkeskommunen og andre aktører skal lykkes bedre.

Fylkeskommunedirektøren anbefaler derfor at kapittel 7 justeres slik at det tydeligere omtaler behovet for en interessepolitisk plattform for Buskerud. Plattformen bør ikke være en parallell plan, men et praktisk verktøy for å samle Buskerud om få, tydelige og kunnskapsbaserte budskap overfor nasjonale myndigheter. Plattformen bør blant annet bygge på Buskerudplanens mål, erfaringer fra gjennomføringen og dialogen med kommuneregionene, næringsliv, frivillighet, kunnskapsmiljøer og statlige aktører.

Gradvis ressursmessig opptrapping av satsingsområdene i Buskerudplanen

Fylkeskommunedirektøren vurderer at Buskerudplanen ikke først og fremst vil kreve en stor og umiddelbar oppbygging av nye strukturer. Samtidig er det viktig å være tydelig på at planens ambisjoner ikke kan realiseres uten kapasitet, kompetanse og samordning over tid.

Dreiningen mot veiledning, dialog, felles kompetanseutvikling, tidlig involvering og gjennomføring i partnerskap vil kreve mer av fylkeskommunens organisasjon. Skal Buskerud fylkeskommune være en troverdig regional utviklingspartner, må det bygges kapasitet i alle relevante fagavdelinger og på tvers av fagavdelingene. Det gjelder fagkompetanse, analysekompetanse, prosesskompetanse, samhandlingskompetanse og lederkompetanse.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at denne kapasiteten må bygges gradvis, og i takt med modenhet, prioritering og potensial for effekt. Innsatsen bør økes over tid på de områdene der behovet er stort, der tiltakene er modne nok til å gi effekt, der regional samordning gir tydelig merverdi, og der aktørene har vilje og kapasitet til å bidra. Dette gir en ansvarlig økonomisk og administrativ tilnærming, der ressursbruk kobles til faktisk gjennomføringsevne og forventet effekt for individ, organisasjon og samfunn.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at det vil være behov for et internt administrativt gjennomføringsgrep for å sikre samlet og systematisk oppfølging av Buskerudplanen. En administrativ handlingsplan for gjennomføring kan være et aktuelt verktøy. En slik handlingsplan skal ikke erstatte de politiske prioriteringene i Buskerudplanen, men bidra til å tydeliggjøre ansvar, ressursbehov, framdrift, interne arbeidsformer og samordning på tvers av fagavdelingene.

Arbeidet må ses i sammenheng med fylkeskommunens ordinære budsjett- og økonomiplanarbeid, virksomhetsstyring og lederoppfølging. Gjennomføringen av Buskerudplanen må bli en del av den ordinære styringen, ikke en parallell prosess. Dette er

også et viktig signal til folkevalgte, ansatte og samarbeidspartnere: Når Buskerud fylkeskommune inviterer andre til forpliktende samarbeid, må fylkeskommunen selv vise at planen følges opp med prioriteringer, kapasitet og ansvar i egen organisasjon.

Fylkeskommunedirektøren legger frem forslag til endringer i planen.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at de foreslåtte endringene samlet sett er presiseringer, språklige og strukturelle forbedringer og justeringer som følger opp høringsinnspillene innenfor planens hoveddrammer. Endringene gir ikke nye eller vesentlig økte virkninger for berørte interesser, og utløser etter fylkeskommunedirektørens vurdering ikke behov for ny høring.

Innenfor alle de tre politiske utviklingsmålene vurderes endringene å forbedre beskrivelsen av samfunnsutfordringene og i tiltakene er det gjort mindre justeringer i tråd med innspill. Der aktører har pekt på at de bør være med i et samarbeid om gjennomføring av tiltakene vurderes det å ikke gi økt eller ny virkning for de berørte. Areal og mobilitet vurderes å være innenfor hoveddrammen i høringsutkastet. Det foreslås imidlertid å ta ut en regional planretningslinje for tema fritidsboliger. Hensynet denne planretningslinjen handlet om, inngår i statlige planretningslinjer som en bør-retningslinje og det vurderes å være en mindre endring i planen uten vesentlig virkning. I øvrige kapitler om implementering og interessepolitikk vurderes endringene å være innenfor hoveddrammene i høringsutkastet.

Vedtaksmyndighet

Fylkestinget sluttbehandler saken.